

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ**

Ταχ. Δ/ση: Μακρυγιάννη 2 - 4
Ταχ. Κώδικας: 117 42
Πληροφορίες: Π. Καλλιγέρου, Μ. Λιάσκα, Σ.
Παπιδά
Τηλέφωνο: 210 - 3314354, 210 3214 825,
2103224706

e-mail: efaath@culture.gr

Προς:

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
1/. Γενική Διεύθυνση Σπουδών Α/βάθμιας
και Β/βάθμιας Εκπαίδευσης
2/. Διεύθυνση Σπουδών Προγραμμάτων &
Οργάνωσης Α/βάθμιας Εκπαίδευσης
3/. Διεύθυνση Σπουδών Προγραμμάτων &
Οργάνωσης Β/βάθμιας Εκπαίδευσης
Ανδρέα Παπανδρέου 37, Τ.Κ. 15180
Κοιν.:
1/. ΥΠΠΟΑ/Γραφείο Γεν. Γραμματέως
Πολιτισμού
2/. Γραφείο Γενικής Διευθύντριας
Αρχαιοτήτων & Πολιτιστικής Κληρονομιάς
3/. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΔΑΜΕΕΠ/
Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων &
Επικοινωνίας
4. Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ/ Μονάδα
Β1/κο Γ. Υφαντή
5. Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π.
«Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση»/
- Μονάδα Α2.1 κ. Μ Κωνσταντινοπούλου
e-mail: mkonstant@epeaek.gr
- Μονάδα Β2.1 κ. Ε. Παπανικολάου
e-mail: ppapanikolaou@epeaek.gr

ΘΕΜΑ: Ενημέρωση των σχολείων για το περιεχόμενο και την έναρξη υλοποίησης του εκπαιδευτικού προγράμματος **Θ-INK- Το γκράφιτι ως ιστορική μαρτυρία και ως φθορά στα αρχαία μνημεία** της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πόλης Αθηνών, στην Αρχαία Αγορά, στον Κεραμεικό και στους Λόφους Πνύκας, Νυμφών, Μουσών (Φιλοπάππου), κατά το σχολικό έτος 2021-2022

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Αθηνών θα πραγματοποιήσει κατά το πρώτο τετράμηνο του σχολικού έτους 2021-2022 εκπαιδευτικά προγράμματα για σχολικές ομάδες **πρωτοβάθμιας (από Δ΄ Δημοτικού) και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης** στο πλαίσιο της Πράξης **«Θ-INK: Το γκράφιτι ως ιστορική μαρτυρία και ως φθορά στα αρχαία μνημεία»** σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία πέριξ της Ακροπόλεως, ως ακολούθως:

Λειτουργία: **Οκτώβριος 2021- Ιανουάριος 2022**

Μέρες λειτουργίας: **Τρίτη, Τετάρτη, Πέμπτη**

Ώρες λειτουργίας: 9:00-11:00 π.μ.

Χώροι λειτουργίας: **Αρχαιολογικός χώρος Αρχαίας Αγοράς
Αρχαιολογικός χώρος Κεραμεικού
Αρχαιολογικός χώρος Λόφων Πνύκας, Νυμφών, Μουσών
(Φιλοπάππου)**

Θεματικοί άξονες του προγράμματος είναι:

α/. η εξέταση της διαχρονίας της ανθρώπινης συνήθειας του γκράφιτι στον δημόσιο χώρο , το οποίο, παρά την ιστορική του σήμερα αξία ως φορέα μικροϊστορίας και ιστορίας χρονικών περιόδων φτωχών σε γραπτές πηγές, αποτέλεσε πάντα παράγοντα υποβάθμισης του δομημένου περιβάλλοντος,

β/. οι πολλαπλές συνέπειες της ανεπίστρεπτης φθοράς από τα σύγχρονα γκράφιτι για τα μνημεία, τα άτομα και την κοινωνία στο παρόν και το μέλλον, η σημασία της προστασίας των μνημείων και ο ρόλος της συντήρησης των αρχαιοτήτων.

Το πρόγραμμα έχει βιωματικό χαρακτήρα. Προσεγγίζει διαθεματικά το αντικείμενό του με θεματικές ξεναγήσεις, εκπαιδευτικές δραστηριότητες και εργαστήριο καθαρισμών.

Στόχοι του Θ-INK είναι:

- η ευαισθητοποίηση σχετικά με την ατομική και συλλογική ευθύνη για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς
- η εξοικείωση με τον μνημειακό πλούτο ως φορέα υλικών και άυλων αξιών για τις γενιές του σήμερα και του αύριο
- γνωριμία με το έργο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας για την προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς

Επισημαίνεται ότι:

- Η συμμετοχή στα εκπαιδευτικά προγράμματα είναι δωρεάν.
- Θα ακολουθηθεί αυστηρά το πρωτόκολλο για την αποφυγή διασποράς του Covid-19, όπως θα προβλέπεται από τα ισχύοντα κατά την περίοδο της υλοποίησης μέτρα.
- Ανώτατο όριο συμμετεχόντων μαθητών σε κάθε δίωρο πρόγραμμα: 15 άτομα (εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από τα ισχύοντα μέτρα. Υπάρχει η δυνατότητα πραγματοποίησης του προγράμματος παράλληλα σε δύο ομάδες των 15 ατόμων σε έναν ή σε δύο από τους προαναφερόμενους αρχαιολογικούς χώρους.
- Για τη συμμετοχή στα εκπαιδευτικά προγράμματα είναι απαραίτητη η προ συνεννόηση

- Δηλώσεις συμμετοχής στα εκπαιδευτικά προγράμματα θα γίνονται τηλεφωνικώς από 1 Σεπτεμβρίου 2021, Δευτέρα έως Παρασκευή 9:00 π.μ-12μ.μ. στο τηλέφωνο: 210-3314354 (κ. Πέννυ Καλιγέρου). Λόγω των γεωμορφολογικών ιδιαιτεροτήτων των αρχαιολογικών χώρων, είναι αναγκαίο να προηγείται ενημέρωση σε περίπτωση μαθητού/ήτριας με κινητικές δυσκολίες.
- Θα τηρηθεί αυστηρή σειρά προτεραιότητας.
- Σε περίπτωση αντίξων καιρικών συνθηκών (βροχής κτλ) το πρόγραμμα ενδέχεται να αναβληθεί ή να ματαιωθεί επειδή μέρος του πραγματοποιείται σε υπαίθριο χώρο.

Λίγα λόγια για τα εκπαιδευτικά προγράμματα που προσφέρονται:

- «Στην Αγορά με τη Σικέλα»

Ένα παιχνίδι αναζήτησης με γρίφους που πρέπει να λυθούν μας μεταφέρει στα κλασικά χρόνια, παραμονές της Σικελικής εκστρατείας. Συμμετέχουμε σε μια φανταστική ιστορία που βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα και έχει για πρωταγωνίστρια τη Σικέλα, μια γυναίκα μέτοικο με καταγωγή από τη Σικελία που διατηρούσε μαγαζί με βότανα και αρώματα στην Αρχαία Αγορά. Ανακαλύπτουμε αρχαία γραφήματα και μέσα από αυτά γνωρίζουμε την καθημερινή ζωή στην Αρχαία Αθήνα.

Στο τέλος η Σικέλα μας καλεί να συμμετέχουμε σε ένα σύγχρονο εργαστήριο συντήρησης όπου τα αρχαία γραφήματα ως ιστορική μαρτυρία δίνουν τη σειρά τους στα σύγχρονα γκράφιτι. Παρατηρούμε τις μη αντιστρέψιμες φθορές που προκαλούν στην πολιτιστική μας κληρονομιά και συμμετέχουμε στις προσπάθειες των συντηρητών αρχαιοτήτων να τα καθαρίσουν χωρίς να βλάψουν τα μνημεία.

Για μαθητές Δημοτικού (Δ', Ε' και Στ' τάξης) και Γυμνασίου (Α' τάξης), στον αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Αγοράς.

***

- «Ακολουθώντας τους περιηγητές στην μετεπαναστική Αθήνα»

Σαν αλλοτινοί Ευρωπαίοι ταξιδιώτες του 19ου αι. γυρίζουμε πίσω στο παρελθόν για να περιηγηθούμε στην Αθήνα στα χρόνια αμέσως μετά τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας. Περιπατώντας το 1833 σε μια κεντρική αθηναϊκή γειτονιά, στα βορειοδυτικά του βράχου της Ακρόπολης (αρχαιολογικός χώρος της Αρχαίας Αγοράς), ανακαλύπτουμε τα πρόσφατα γεγονότα που σημάδεψαν την πόλη και τους ανθρώπους της αλλά και τα μυστικά που κρύβουν τα μνημεία της. Ποιες ιστορίες άραγε έχουν να αφηγηθούν τα αρχαία μάρμαρα; Η περιήγηση καταλήγει στον ναό του Ηφαίστου, όπου μέσα από βιωματικά και διαδραστικά παιχνίδια ανιχνεύουμε χαράγματα και σημάδια φθοράς που

φωτίζουν την καθημερινή ζωή της πόλης στους αρχαίους, μεσαιωνικούς και νεότερους χρόνους.

Για μαθητές Γυμνασίου & Λυκείου, στον αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Αγοράς

***

- **«Μια παρέα φίλων στο γυμνάσιο του Κεραμεικού»**

Μέσα από ένα παιχνίδι ρόλων θα γνωρίσουμε μαζί μια φανταστική παρέα εφήβων που φοιτούν στο αρχαίο γυμνάσιο του Κεραμεικού, θα περιηγηθούμε στα πιο σημαντικά μνημεία του αρχαιολογικού χώρου, θα δούμε από κοντά τα αρχαία graffiti που αποκαλύφθηκαν εδώ, σε αυτή την γειτονιά δίπλα στην λαμπρότερη είσοδο της πόλης, στο Δίπυλο.

Στο δεύτερο μέρος μέσα από μία ψηφιακή παρουσίαση θα παρακολουθήσουμε την ιστορία των αρχαίων γραφημάτων, αλλά και τις φθορές που προκαλούν τα σύγχρονα γκράφιτι στα μνημεία...και βέβαια... θα συζητήσουμε, θα προβληματιστούμε και θα παίξουμε ένα επιτραπέζιο παιχνίδι γνώσεων που θα μας επιτρέψει να τα θυμηθούμε όλα απ' την αρχή.

Για μαθητές Γυμνασίου & Λυκείου, στον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού.

***

- **Στη γειτονιά της Κοίλης ... μια διαφορετική μέρα του 335 π.Χ.**

Μια διαδρομή που περνά από την αρχαία γειτονιά της Κοίλης και της Μελίτης και καταλήγει στην Πνύκα. Εκεί θα αναπαραστήσουμε μια πραγματική συνεδρίαση της Εκκλησίας του Δήμου, αυτή που έλαβε χώρα τον Οκτώβριο του 335 π.Χ. Ακόμα θα περπατήσουμε δίπλα στα κατάλοιπα των αρχαίων συνοικιών της Κοίλης και της Μελίτης, θα γνωρίσουμε πτυχές της καθημερινής ζωής των αρχαίων, θα θυμηθούμε αποσπάσματα αρχαίων συγγραφέων, θα αναγνωρίσουμε αρχαία και σύγχρονα γκράφιτι!

Για μαθητές Γυμνασίου & Λυκείου.

***

- **Ιστορίες από χαράγματα και γκράφιτι στην Πόλη των Βράχων**

Περπατάμε στους Λόφους της Πνύκας, Φιλοπάππου και Νυμφών στα δυτικά της Ακρόπολης και ανακαλύπτουμε τη συναρπαστική πρόσφατη ιστορία τους και την αναγνώριση των μνημείων τους μέσα από τα αρχαία χαράγματα των βράχων. Μαθαίνουμε για τις απειλές και τις φθορές στα μνημεία και το τοπίο των Λόφων λίγο πριν και λίγο μετά τη δημιουργία του νέου ελληνικού κράτους και ευαισθητοποιούμαστε γύρω από τις σημερινές αιτίες φθοράς της πόλης των Βράχων με έμφαση στο σύγχρονο γκράφιτι πάνω στις αρχαίες επιφάνειες. Εντοπίζουμε και καταγράφουμε φθορές από γκράφιτι, προτείνουμε τρόπους για την απομάκρυνσή τους, βρίσκουμε διαφορές ανάμεσα στο σήμερα και το χθες στο τοπίο και στα μνημεία, παίρνουμε τον λόγο για τη σημασία και τη διατήρησή τους για τις επόμενες γενιές.

Για μαθητές Γυμνασίου & Λυκείου.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το αντικείμενο και τους στόχους της Πράξης οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επισκέπτονται την ιστοσελίδα της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (ΕΔΕΠΟΛ) στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://ep.culture.gr/el/Pages/projects_espa14_20.aspx . Επιπλέον ενημέρωση για το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων παρέχεται στη σελίδα του προγράμματος στο Facebook και στο padlet:

https://www.facebook.com/%CE%98-ink-110517733755083/?ref=pages_you_manage

https://padlet.com/THINK_2021/8ec6jzga9t61xgd

Θα ακολουθήσει νέα εγκύκλιος για την υλοποίηση του προγράμματος κατά το δεύτερο τετράμηνο του σχολικού έτους 2021-2022.

Η Αναπληρώτρια Προϊσταμένη
της Εφορείας
κ.α.α.

Αργυρώ Καραμπερίδη
Αρχαιολόγος

Εσωτ. Διανομή: Γρ. Διεύθυνσης, Τμήμα συντήρησης, Αρχαία Αγορά, Κεραμεικός (Λ. Μπουρνιάς, Φ. Κατέβας), Δ.Λόφοι (Μ. Ντούρου, Β. Μυλωνά)

